

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. L.

przeciwko [...] Spółdzielni [...] - P. w K.

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 16 kwietnia 2019 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł.

z dnia 17 stycznia 2019 r., sygn. akt VIII Pa [...],

1. oddała zażalenie,

2. nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego na rzecz strony pozwanej.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Ł. postanowieniem z 17 stycznia 2019 r. ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia w kwocie 8.743 zł i z tej przyczyny odrzucił skargę kasacyjną powódki M. L. od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 12 lipca 2012 r., którym oddalono jej apelację od wyroku Sądu Rejonowego w K., oddalającego jej powództwo o przywrócenie do pracy wniesione po rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia (art. 52 § 1 pkt 1 k.p.). Na rozprawie apelacyjnej powódka zmodyfikowała powództwo w ten sposób, że ostatecznie w miejsce pierwotnego

roszczenia o przywrócenie do pracy wniosła o zasądzenie odszkodowania w wysokości wynagrodzenia za okres wypowiedzenia na podstawie art. 45 § 1 k.p. Powódka błędnie zatem oznaczyła wartość przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej na 34.971 zł, bo w sposób nieodpowiadający przedmiotowi sporu po jego modyfikacji na rozprawie apelacyjnej. Wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi zgodnie z art. 19 § 1 k.p.c. wartość roszczenia odszkodowawczego z art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 47¹ k.p. i wynosi 8.743 zł. Skarga kasacyjna jako niedopuszczalna ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. i w związku z art. 25 § 1 k.p.c. i art. 19 § 1 k.p.c.

Powódka w zażaleniu zarzuciła naruszenie art. 25 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 383 k.p.c. i w związku z art. 45 § 2 k.p. przez przyjęcie błędnego poglądu, że przy ustalaniu wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej w sprawie o przywrócenie do pracy dopuszczalna jest ocena, że strona skutecznie zmodyfikowała powództwo w postępowaniu apelacyjnym przez zmianę żądania przywrócenia do pracy na żądanie odszkodowania, mimo że wobec zmiany okoliczności związanych z powstaniem częściowej trwałej niezdolności do pracy powódki strona jedynie sprecyzowała zamiast żądania pierwotnego taką treść żądania, które jako jedyne okazało się możliwe do uwzględnienia stosownie do brzmienia art. 45 § 2 k.p. W uzasadnieniu wskazała, że w apelacji pełnomocnik wniósł o zmianę wyroku oddającego powództwo i przywrócenie jej do pracy na poprzednich warunkach, ewentualnie - gdyby kontynuowane leczenie nie pozwoliło na odzyskanie przez nią zdolności do pracy - o zasądzenie odszkodowania w wysokości wynagrodzenia za okres wypowiedzenia. Z przedłożonych na rozprawie zaświadczeń (w tym lekarza orzecznika) wynikało, że powódka została uznana za częściowo niezdolną do pracy do końca kwietnia 2020 r. W takim stanie jest oczywiste, że żądanie przywrócenia do pracy okazało się niemożliwe. Stanowisko pełnomocnika powódki, precyzujące na rozprawie apelacyjnej żądanie powódki w procesie o przywrócenie jej do pracy jako zasądzenie odszkodowania w wysokości wynagrodzenia za okres wypowiedzenia, nie może być uznane za wybór żądania przez pracownika i wynikającą z tego wyboru dobrowolną rezygnację z pierwotnego żądania przywrócenia tego

pracownika do pracy, lecz jedynie sprecyzowanie stosownie do brzmienia art. 45 § 2 k.p. jedynie możliwej do uwzględnienia treści rozstrzygnięcia przez Sąd Pracy w sprawie z powództwa o przywrócenie do pracy. W takiej sytuacji nie sposób uznać, że nastąpiła modyfikacja powództwa, połączona ze świadomym i swobodnym wyborem jednego z przysługujących pracownikowi roszczeń. Zmiana żądania przez pracownika może dotyczyć sytuacji, gdy pracownik może zasadnie popierać dotychczasowe żądanie przywrócenia do pracy, a mimo to wybiera alternatywne zasądzenie odszkodowania w miejsce żądania pierwotnego. Nie jest uzasadniona teza, jakoby strona nie była uprawniona do wskazania Sądowi, że zasądzenie żądania pierwotnego jest niemożliwe i że skorzystanie przez Sąd z dyskrecyjnej władzy zasądzenia odszkodowania w miejsce pierwotnego żądania stanowi jedyny sposób uwzględnienia powództwa pracownika, bez negatywnych dla niego skutków procesowych w postaci uznania takiego postępowania za modyfikację powództwa skutkującą zmianę wartości przedmiotu sporu do wysokości zamykającej drogę do wniesienia skargi kasacyjnej. Przyjęcie rozumowania przeciwnego nakazywałoby naruszenie wymogu działania pełnomocnika w ramach zasady prawdy określonej w art. 3 k.p.c. (...). Aby domagać się realizacji roszczenia powódki przywrócenia do pracy pełnomocnik musiałby albo zataić treść opisanej dokumentacji lekarskiej, albo domagać się zasądzenia tego roszczenia mimo wykazania, że powódka jest długotrwale częściowo niezdolna do pracy, co naruszałoby reguły rzetelności i etyki zawodowej. Wartość przedmiotu zaskarżenia powinna być określona jak dla roszczenia o przywrócenie do pracy wskazanego w pozwie bez rozróżniania, czy Sąd orzekł o odszkodowaniu wyłącznie według własnego uznania, czy też po wykazaniu przez stronę lub reprezentującego ją pełnomocnika, że uwzględnienie tego roszczenia okazało się niemożliwe. Czynnikiem przesądzającym w takiej sytuacji powinno być ustalenie, czy pracownik, wskazując na możliwość uwzględnienia żądania alternatywnego, miał możliwość wyboru żądania, czy też takiej możliwości wyboru nie miał ze względu na to, że wybór żądania pierwotnego okazał się niemożliwy. Sąd Okręgowy zaniechał również oceny wartości przedmiotu sporu w aspekcie art. 383 k.p.c., zakreślającym granice zmiany żądania pozwu w razie zmiany okoliczności, którą było w tej sprawie pogorszenie się stanu zdrowia

powódki do stanu podlegającego zakwalifikowaniu jako częściowa długotrwała niezdolność do pracy.

Pozwana wniosła o oddalenie zażalenia i zasądzenie kosztów. Wskazała, że powódka błędnie oznaczyła wartość przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej po modyfikacji powództwa. Na rozprawie apelacyjnej zamiast przywrócenia do pracy zażądała zasądzenia odszkodowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne.

O dopuszczalności skargi kasacyjnej decydowałaby wartość przedmiotu zaskarżenia obliczona dla roszczenia o przywrócenie do pracy tylko wtedy, gdyby takie roszczenie było przedmiotem sporu przed Sądem drugiej instancji.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocniczka powódki oświadczyła, że precyzuje żądanie apelacji wnosząc o zmianę wyroku poprzez zasądzenie odszkodowania (zapis rozprawy CD – k. 249). Nie inna jest treść skargi kasacyjnej, w której podano, że ze względu na brak aktualnych perspektyw odzyskania przez powódkę zdolności do pracy „ostatecznie wniosła o zasądzenie odszkodowania w wysokości wynagrodzenia za okres wypowiedzenia”. Potwierdza to, że na etapie apelacji doszło do zmiany powództwa. Żądanie odszkodowania zastąpiło pierwotne żądanie przywrócenia do pracy.

W ocenie składu w takiej sytuacji zastosowanie ma wykładnia przyjęta przez Sąd Najwyższy w uchwale z 5 maja 2009 r., I PZP 1/09, zgodnie z którą zmiana powództwa po rozpoczęciu rozprawy przed sądem pierwszej instancji, polegająca na wystąpieniu przez powoda – pracownika z nowym roszczeniem o zasądzenie odszkodowania na podstawie art. 45 § 1 k.p. zamiast pierwotnego roszczenia o przywrócenie do pracy (art. 193 § 3 k.p.c.), bez zezwolenia pozwanego pracodawcy i bez zrzeczenia się roszczenia, stanowi zmianę przedmiotu sporu i jego wartości.

Wykładnia ta jest aktualna również w sprawie z odwołania od rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia (art. 52 § 1 pkt 1 k.p.).

Należy dodać, że do takiej zmiany może dojść również przed sądem apelacyjnym, bo w przypadku roszczeń przemiennej (alternatywnych) z art. 56 § 1

k.p. regulacja z art. 383 k.p.c. nie stoi temu na przeszkodzie. Czym innym jest bowiem zmiana powództwa w ramach alternatywnych roszczeń przemiennych (art. 193 § 3 k.p.c. i wskazana uchwała I PZP 1/09) i czym innym są warunki zmiany żądania w postępowaniu apelacyjnym (art. 383 k.p.c.).

Zakres roszczeń nie jest dowolny, gdyż to prawodawca decyduje jakie roszczenia przysługują pracownikowi w związku z rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia (podobnie w przypadku wypowiedzenia umowy o pracę). Zmieniając żądanie, pracownik występuje tylko z innym roszczeniem, które ma do wyboru z mocy ustawy. Sprawy o roszczenia określone w ustawie a wynikające z rozwiązania umów o pracę powinny być rozpoznane w jednym postępowaniu. Oparte są však na tej samej podstawie faktycznej. W założeniu jedna sprawa sądowa ma likwidować spór co do wszystkich roszczeń ustawowych przewidzianych dla pracownika w przypadku rozwiązania (wypowiedzenia) umowy o pracę. Roszczenia z art. 56 § 1 k.p. pozostają jednak w alternatywie rozłącznej (*verba legis - o przywrócenie do pracy albo o odszkodowanie*). Regulacja ta potwierdza, że wyboru roszczenia dokonuje pracownik i że nie może dochodzić jednocześnie obu roszczeń, czyli przywrócenia do pracy i (lub) odszkodowania. Niezasadnie zatem skarżąca odwołuje się do art. 383 k.p.c., bo przepis ten nie uniemożliwiał zmiany żądania przywrócenia do pracy na żądanie odszkodowania przed Sądem Okręgowym.

Oceny tej nie zmienia zarzut naruszenia art. 45 § 2 k.p. Przepis ten nie został naruszony, bo nie był stosowany. Powództwo i apelacja zostały oddalone. Nie było podstaw do naruszenia tego przepisu ani podstaw do jego stosowania. Jest to przepis skierowany do sądu, który może być stosowany zasadniczo na zarzut pracodawcy (art. 56 § 2 k.p. w związku art. 45 § 2 k.p.). Tylko w takim znaczeniu jest to przepis procesowy, gdyż w pozostałym dotyczy kwestii materialnoprawnych, wynikających z klauzul niemożliwości lub niecelowości przywrócenia do pracy. W tym zakresie nie ma żadnego związku z ustalaniem wartości przedmiotu sporu, która jest zawsze pochodna od żądania przywrócenia do pracy albo odszkodowania. Innymi słowy pracownik, który dochodzi przywrócenia do pracy, może wskazać sądowi na możliwość zastosowania art. 45 § 2 k.p. Jednak w tej sprawie sytuacja była inna, gdyż jak ustalono na początku

dyspozycja procesowa była taka, że doszło do zmiany powództwa i powódka ostatecznie dochodziła odszkodowania a nie przywrócenia do pracy. Ustalona dla tego żądania wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest kwestionowana i uzasadniała odrzucenie skargi kasacyjnej powódki.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., zważając na sytuację powódki, w tym na wskazywaną niezdolność do pracy.